Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

Accountantsverslag 2018 provincie Flevoland

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

Provincie Flevoland
T.a.v. de Provinciale Staten van de Provincie Flevoland
Postbus 55
8200 AB LELYSTAD

12 april 2019

Geachte leden van de Provinciale Staten,

Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag met betrekking tot onze controle van de jaarrekening van Provincie Flevoland voor het boekjaar dat eindigt op 31 december 2018. We hebben onze werkzaamheden uitgevoerd in overeenstemming met ons controleplan 2018. Onze zienswijzen en bevindingen zijn openlijk en constructief besproken met de ambtelijke organisatie.

Het rapport bestaat uit drie delen. Deel 1 geeft ons totaaloordeel bij uw jaarstukken. Deel 2 beschrijft de ontwikkelingen voor uw organisatie en uw status van voorbereiding op deze ontwikkelingen. Deel 3 gaat in op de omvang van de goedkeuringstolerantie, onze onafhankelijkheid en een samenvatting van onze formele communicatie.

Graag bespreken we de inhoud van dit verslag tijdens uw integrale commissievergadering op 15 mei 2019. Mocht u nog vragen hebben, aarzelt u dan niet om contact met ons op te nemen. Wij zijn uiteraard graag bereid om de inhoud van dit accountantsverslag nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. J.L. Sebel RA
Partner

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

Onze belangrijkste boodschappen

1. Wij hebben onze controle van de jaarrekening 2018 van Provincie Flevoland afgerond en hebben het voornemen een goedkeurende controleverklaring te verstrekken op de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid, onder voorbehoud van goedkeuring van deze jaarrekening door het College van Gedeputeerde Staten.

2. De provincie monitort de financiële vaste activa adequaat

3. Op basis van de uitgevoerde detailwerkzaamheden om vast te stellen in hoeverre de Provincie heeft voldaan aan de Europese aanbestedingsregels zijn drie bevindingen geconstateerd.

4. Uit de jaarrekening 2018 blijkt dat de financiële positie van Flevoland conform voorgaande jaren zeer goed is.

5. De door Gedeputeerde Staten gemaakte schattingen bij het opstellen van de jaarrekening laten een evenwichtig beeld zien

6. Wij zijn van mening dat de volwassenheid van de interne beheersing past bij omvang van de organisatie. De financiële basis/beheersing is hierbij blijvend goed te noemen. Flevoland werkt proactief aan het verder ontwikkelen van de interne beheersing

7. De WNT-verantwoording van provincie Flevoland is opgenomen in de toelichting van de jaarrekening. In 2018 hebben er geen wijziging plaatsgevonden op de posities van uw topfunctionarissen. Provincie Flevoland kent hierbij twee topfunctionarissen (de griffier en de provinciesecretaris). Uit onze controle van de WNT-verantwoording zijn geen tekortkomingen gebleken.

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

- Oordeel
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- WNT
- Interne beheersing
- Fraude(risico)

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

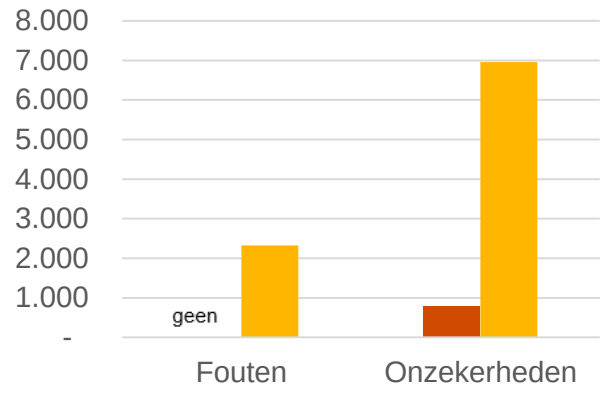
Ons oordeel bij uw jaarstukken 2018

Wij hebben de controle van uw jaarstukken afgerond. De reikwijdte van onze controle is ongewijzigd ten opzichte van ons controleplan. De door ons geconstateerde bevindingen blijven binnen de door u gestelde goedkeuringstoleranties op het aspect getrouwheid en rechtmatigheid. Dus geeft onze controleverklaring de oordelen zoals hieronder weergegeven.

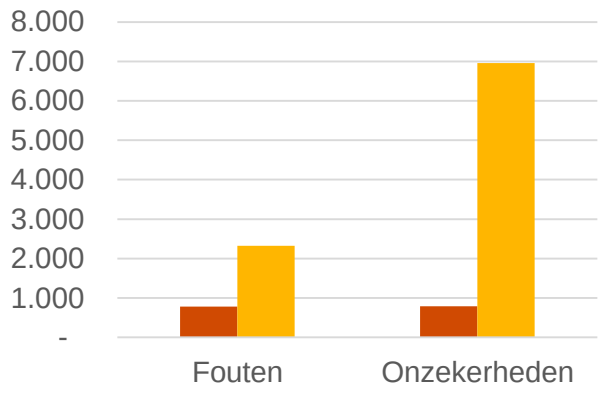
Getrouwheid

Oordeel: **goedkeurend**

Rechtmatigheid

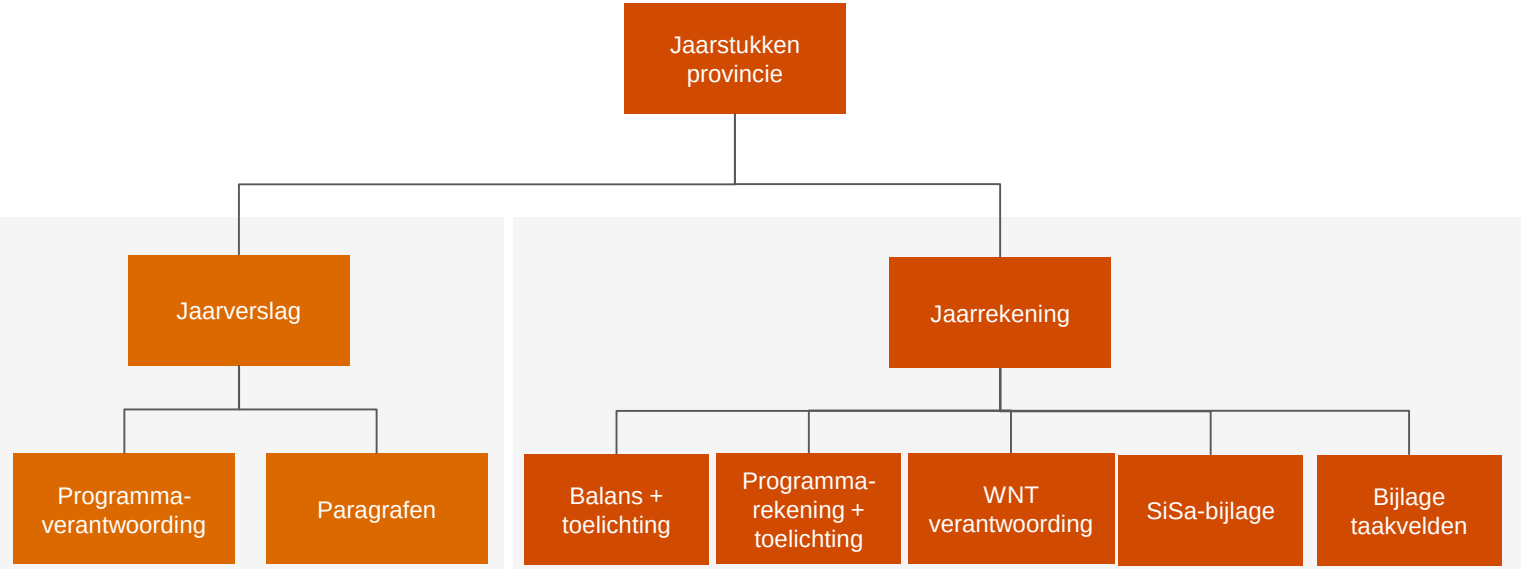
Oordeel: **goedkeurend**

■ = absoluut bedrag fouten of onzekerheden x € 1.000
■ = door u vastgestelde goedkeuringstolerantie x € 1.000

Reikwijdte van onze controle

De reikwijdte van de controle is zo ontworpen dat er voldoende controle-informatie wordt verkregen met betrekking tot uw jaarrekening, ter ondersteuning van een kwalitatieve controle. In het controleplan hebben wij afspraken met u gemaakt over de reikwijdte van de controle. Wij bevestigen dat de definitieve reikwijdte van de controle gelijk is aan die in het controleplan. Onderstaand hebben wij een samenvatting opgenomen.

= door u vastgestelde goedkeuringstolerantie x € 1.000

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

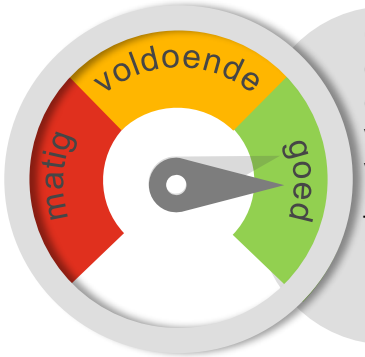
Oordeel
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
Interne beheersing
Fraude(risico)

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

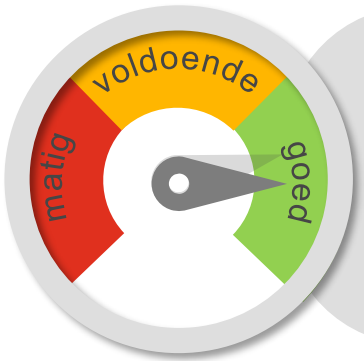
De kwaliteit van uw jaarverslag is goed

Informatiewaarde is goed

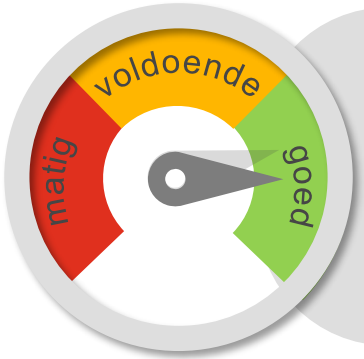
Ons oordeel is gebaseerd op de leesbaarheid, concreetheid en kwaliteit van de analyses. Wij zijn van mening dat het jaarverslag de Provinciale Staten de gewenste informatie verschaft.

Jaarrekening en jaarverslag zijn verenigbaar

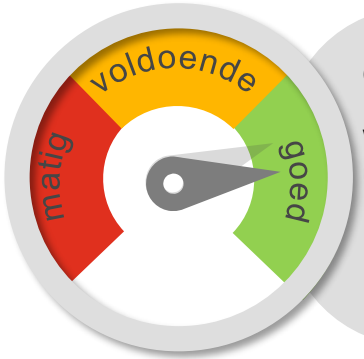
Wij zijn verplicht vast te stellen of wij op grond van de informatie verkregen in onze controle onjuistheden hebben geconstateerd die gebruikers van de jaarrekening zouden kunnen beïnvloeden. Dit is niet het geval.

Kwaliteit paragrafen goed

Wij hebben vastgesteld dat alle verplichte informatie in de paragrafen is opgenomen. Daarnaast hebben wij de informatiewaarde van de paragrafen beoordeeld.

Jaarverslag voldoet aan eisen BBV

In het BBV zijn diverse eisen opgenomen voor de vorm en inhoud van het jaarverslag. Wij hebben vastgesteld dat uw jaarverslag voldoet aan het BBV.

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

- Oordeel
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- WNT
- Interne beheersing
- Fraude(risico)

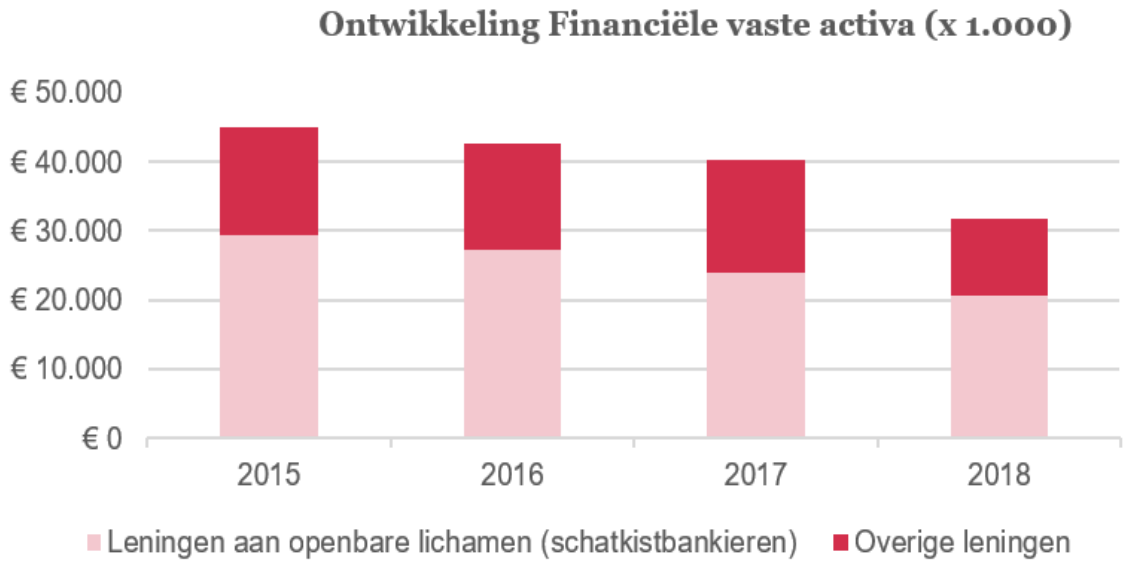
Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

Onze bevindingen bij de jaarrekening - De provincie monitort de financiële vaste activa adequaat (1/2)

De financiële vaste activa in de jaarrekening zijn in 2018 op totaal niveau afgenomen. In 2018 is de totale omvang van de financiële vaste activa € 31,9 miljoen (2017: € 40,4 miljoen). De financiële vaste activa zijn in hoofdlijnen te verdelen in leningen in het kader van schatkistbankieren en overige leningen. Met name deze laatste categorie kent enkele waarderingsrisico's (zie volgende sheet).

Onderstaande grafiek geeft een beeld van de samenstelling van de financiële vaste activa in 2018 en vorige jaren. Op de volgende pagina lichten wij enkele posities binnen de financiële vaste activa toe.

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

- Oordeel
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- WNT
- Interne beheersing
- Fraude(risico)

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

Onze bevindingen bij de jaarrekening - De provincie monitort de financiële vaste activa adequaat (2/2)

Afwaardering van lening DE-on ter hoogte van het negatief eigen vermogen van DE-on

De stichting DE-on is in 2014 opgericht met het doel de energietransitie van traditionele energie naar duurzame energie in de Provincie te versnellen. Om dit doel te bereiken worden verschillende projecten uitgevoerd. De financiering van deze stichting komt volledig ten laste van Provincie Flevoland. Deze financiering bestaat uit een subsidie van € 0,3 miljoen en een lening van € 6,5 miljoen met een looptijd van 20 jaar. Dit betekent dat de lening uiterlijk 31 december 2034 volledig afgelost dient te worden. In 2018 is tevens een aanvullende lening voor aardwarmte verstrekt van €1,0 miljoen.

Jaarlijks dient de Provincie in te schatten hoe groot de kans is dat de lening in de toekomst niet terug betaald zal worden. Op dit moment is de Provincie Flevoland van mening dat er nog geen signalen aanwezig zijn voor mogelijke oninbaarheid van de lening. Wel is de provincie van mening uit voorzichtigheid een voorziening te moeten vormen ter hoogte van het negatief eigen vermogen van stichting DE-on. De lening is voorzien voor een bedrag van € 167.000 (2017: € 178.000). Wij zijn het eens met de conclusies van de provincie. Ter afdekking van een eventueel invorderingsrisico was reeds een oormerk opgenomen in de reserve Strategische projecten, de getroffen voorziening is hierop in mindering gebracht.

Lening aan Stichting Thuishaven (Reedewaard) volledig afgelost in 2018

De voorgaande jaren is de waardering van de verstrekte lening aan Reedewaard een verhoogd risico geweest voor de controle. Ondanks de onzekerheid die daarover bestond is medio 2018 het volledig leenbedrag inclusief achterstallige rentebetalingen afgelost. De getroffen voorziening ten aanzien van de achterstallige betalingen is derhalve volledig vrijgevallen. Voor de controle is dit logischerwijs geen risico meer.

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

- Oordeel
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- WNT
- Interne beheersing
- Fraude(risico)

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

Er zijn drie ongecorrigeerde verschillen geconstateerd voor wat betreft het aspect rechtmatigheid - Europese aanbesteding

Bij de door uzelf uitgevoerde controles zijn drie onrechtmatigheden geconstateerd. Een drietal inhuuropdrachten zijn niet conform de Europese Aanbestedingsrichtlijnen aanbesteed, hetgeen u adequaat heeft toegelicht in uw jaarrekening. De waarde van de totale opdrachten is als onrechtmatigheid in onze oordeelsvorming meegenomen. Dit betreft € 794.000,-

Als gevolg van de gewijzigde richtlijnen in 2016 is de regelgeving strenger geworden, met name als het gaat om inhuur van personeel. Wij hebben reeds vastgesteld dat uw interne inkoopbeleid in lijn is gebracht met deze gewijzigde richtlijnen. Hierbij adviseren wij om aanvullende beheersmaatregelen te treffen voor de borging van de naleving van de Europese Aanbestedingsrichtlijnen voorafgaand aan de gunning. Dit zodat mogelijke onrechtmatigheden voorkomen worden alvorens een aanbesteding wordt gedaan. Te meer omdat eenmaal foutief aanbesteedde diensten veelal leiden tot een financiële onrechtmatigheid die niet meer te herstellen is.

Wij hebben tevens vernomen dat de provincie bezig is met de aanschaf van een inkoopmodule. Hiermee kan de consultatie van het inkoopbureau door de inkopers bij een aanbesteding formeel worden afgedwongen. Dit is een belangrijke ontwikkeling.

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

- Oordeel
- Jaarverslag
- Jaarrekening
- WNT
- Interne beheersing
- Fraude(risico)

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

Onze bevindingen bij de jaarrekening – Afwaardering Flevokust

In mei 2018 is de Flevokust haven in gebruik genomen. In lijn met de financiële verordening zullen de afschrijvingen een jaar na ingebruikname aanvangen. Met de exploitant is een erfpachtovereenkomst afgesloten met jaarlijkse canon opbrengsten.

Conform de verslaggevingsvoorschriften heeft de provincie na ingebruikname een taxatie laten uitvoeren om de commerciële marktwaarde van het activum vast te kunnen stellen. De marktwaarde volgens de uitgevoerde taxatie (op basis van een rendementseis van 6,5%) is lager dan de boekwaarde waardoor een duurzame waardevermindering heeft plaatsgevonden van € 7,6 mln. Deze is zoals bekend bij de staten nagenoeg volledig gedekt uit de daartoe ingestelde reserve Flevokust Haven. Het restant van € 0,2 mln. is ten laste van het rekeningresultaat 2018 gebracht.

Wij hebben het taxatierapport beoordeeld en kunnen ons vinden in de gehanteerde assumpties welke ten grondslag liggen aan de waardering. Daarnaast hebben wij de verwerkingsmethodiek van de provincie beoordeeld. Wij hebben vastgesteld dat de gehanteerde verwerkingsmethodiek conform geldende richtlijnen van het BBV is toegepast.

Wij merken op dat de taxatie en ons oordeel slechts werkingskracht hebben voor het waarderingsvraagstuk in deze jaarrekening.
En niet toeziet op eventuele waarderingsvraagstukken die annex zijn bij het bepalen van inbrengwaardes in een te vormen havenbedrijf.

Tijdens onze controle hebben wij een aantal eenmalige posten geconstateerd in de jaarrekening. Wij hebben vastgesteld dat deze adequaat zijn verwerkt

Vordering inzake opruimwerkzaamheden

Een vordering is opgenomen voor een schade met grondverontreiniging die is ontstaan door het kantelen van een vrachtwagen. De vordering bedraagt per balansdatum € 0,8 mln. Flevoland heeft de opruimkosten betaald en wil deze verhalen op de schadeveroorzaker. De provincie heeft reeds een aansprakelijkheidstelling richting de tegenpartij verzonden. De provincie Flevoland heeft een vordering opgenomen ten hoogte van de schadelast omdat de provincie er vanuit gaat dat de volledige schade verhaald kan worden. Dat de provincie deze vordering voor het genoemde bedrag opneemt achten we verdedigbaar aangezien de lasten in 2018 zijn gemaakt en conform het toerekeningsbeginsel ook de baten in beginsel in 2018 thuis horen. Gezien het stadium van het lopende proces is er nog onvoldoende controle-informatie beschikbaar om de inbaarheid van deze vordering vast te kunnen stellen.

APPA voorziening adequaat verantwoord

Wij hebben de stand van de Appa voorziening gecontroleerd. Wij hebben vastgesteld dat de APPA voorziening, inclusief de waardeoverdracht ten behoeve van de nieuwe Gedeputeerde Statenleden juist en volledig is verwerkt in de jaarrekening van de provincie.

Bijstorting nazorgfonds Het Friese Pad

De provincies zijn op basis van de Wet Milieubeheer verantwoordelijk voor de eeuwigdurende nazorg van de stortplaatsen binnen de provinciegrenzen waar na 1 september 1996 afvalstoffen zijn gestort. Wanneer de stortplaats is volgestort, zorgt de exploitant voor de afdichting van de stortplaats. Na de technische eindinspectie gaat de nazorg, en daarmee de financiering van de nazorg, over naar de provincie (overdracht). Hiervoor is een nazorgfonds opgericht. Op grond van de meest recente cijfers, vertoont de gesloten stortplaats Het Friese Pad als gevolg van de beleggingsresultaten 2018 een negatief eigen vermogen van € 625.000
Omdat de provincie de wettelijke verantwoordelijkheid heeft te allen tijde de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen te kunnen bekostigen heeft de provincie in de jaarrekening een nog te betalen positie opgenomen van € 625.000. Deze verwerkingswijze is consistent met voorgaande jaren en achten wij passend gezien er op korte termijn geen zicht is op herstel.

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

Oordeel
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
Interne beheersing
Fraude(risico)

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

Gehanteerde schattingen in de jaarrekening zijn evenwichtig

Bij het opstellen van de jaarrekening maakt het college belangrijke schattingen. We hebben de schattingen die het college heeft gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2018 beoordeeld. Onderstaande tabel geeft een overzicht van onze bevindingen met de bijbehorende motivering.

Schattingspost	Oordeel					Toelichting
	controleverschil	voorzichtig	evenwichtig	optimistisch	controleverschil	
Afschrijvingen materiële vaste activa economisch nut			●			De materiële vaste activa met economisch nut worden conform de financiële verordening lineair afgeschreven. Wij hebben hierbij geen bevindingen geconstateerd en zijn het eens met de afschrijvingsmethodiek van de provincie.
Afschrijvingen materiële vaste activa maatschappelijk nut			●			Wij hebben de afschrijvingsmethodiek en percentages beoordeeld. Hierbij hebben wij geen bevindingen geconstateerd. Wij zijn het eens met de afschrijvingsmethodiek en gehanteerde percentages van de provincie.
Waardering kapitaalverstrekkingen en leningen aan deelnemingen en overige verbonden partijen			●			De Provincie heeft verschillende leningen verstrekt aan deelnemingen en overige verbonden partijen. Jaarlijks toetsen wij de waardering van deze kapitaalverstrekkingen. Op basis van deze toetsing hebben wij geconcludeerd dat de inschattingen van het College evenwichtig zijn. De lening inzake DE-on is deels voorzien. Wij zien geen noodzaak tot het treffen van aanvullende voorzieningen. Wij willen u er wel op wijzen dat het belangrijk is om de inbaarheid van deze posities te blijven monitoren.
Waardering uitzettingen < 1 jaar			●			De provincie heeft diverse vorderingen openstaan per 31 december 2018. Voor eventuele dubieuze vorderingen heeft de provincie een voorziening getroffen. Wij hebben deze voorziening gecontroleerd en hebben daarbij vastgesteld dat deze voorziening adequaat gevormd is.

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

Oordeel
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
Interne beheersing
Fraude(risico)

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

Schattingspost	Oordeel					Toelichting
	controleverschil	voorzichtig	evenwichtig	optimistisch	controleverschil	
Voorziening pensioen/uitkeringen GS			●			In de jaarrekening 2018 is een voorziening pensioen/uitkeringen GS (APPA) verantwoord van € 7,9 miljoen. De voorziening is gebaseerd op zogenaamde 'FTK'-grondslagen, omdat deze het beste aansluiten op de marktwaarde van de pensioenvoorziening. Deze grondslagen zijn als volgt: • Rekenrente : RTS (=rente termijn structuur) per 31-12-2018 voor pensioenfondsen zoals gepubliceerd door DNB (zie bijlage); • Sterfte: AG Prognosetafel 2018 met ervaringssterfte (leeftijdsterugstelling van 1 jaar voor zowel mannen als vrouwen) een leeftijdsverschil M-V van 3 jaar; • Excasso-opslag 2,00 %. Wij hebben uw APPA berekening herrekend en concluderen hierbij dat de APPA voorziening adequaat verantwoord is in de jaarrekening.
Overige voorzieningen			●			Wij hebben de overige voorzieningen gecontroleerd. Onze conclusie is dat deze voorzieningen consequent gevormd en voldoende onderbouwd zijn.
Waardering van schulden met een looptijd < 1 jaar			●			Wij hebben de schulden met een looptijd korter dan 1 jaar gecontroleerd. Onze conclusie is dat deze schulden consequent gevormd worden en voldoende onderbouwd zijn.
Transitorische posten			●			Wij hebben de transitorische posten gecontroleerd. Onze conclusie is dat deze transitorische posten consequent gevormd worden en voldoende onderbouwd zijn.

Geen onrechtmatigheden met betrekking tot programma-overschrijdingen

Als blijkt dat de gerealiseerde lasten zoals weergegeven in de programmarekening hoger zijn dan de geraamde bedragen met inbegrip van de laatste begrotingswijzigingen, kan er sprake zijn van onrechtmatige uitgaven. Voor een juiste oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de Staten geformuleerde beleid en/of wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten. Het bepalen of, respectievelijk welke begrotingsoverschrijdingen onrechtmatig zijn, is voorbehouden aan de Provinciale Staten. In het kader van het afleggen van verantwoording door het College aan de Provinciale Staten liggen de autorisatiebevoegdheden op het niveau van de programmaonderdelen. In het jaarverslag is een analyse van de verschillende financiële resultaten per programma en programmaonderdelen opgenomen. Wij hebben geen onrechtmatigheden met betrekking tot programma-overschrijdingen geconstateerd

De kengetallen laten over het algemeen een positieve ontwikkeling zien

Netto schuldquote (gecorrigeerd):
Doordat de provincie geen netto schuld heeft (vorderingen zijn hoger dan schulden), is het percentage negatief. Na correctie voor de verstrekte leningen ligt het percentage op 87% negatief. Het percentage is licht gestegen ten opzichte van 2017, voornamelijk door een toename van het rekening-courant saldo bij het Rijk (schatkistbankieren), doordat de inkomsten hoger zijn dan geraamd en de bestedingen/investeringen lager dan geraamd.

Solvabiliteit:
De solvabiliteit is de verhouding van het eigen vermogen (reserves) ten opzichte van het totale vermogen, uitgedrukt in een percentage. Dit weerspiegelt de mate waarin de provincie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Voor Flevoland is het solvabiliteitspercentage licht gedaald naar 71%. De oorzaak van deze daling ligt met name in een toename van de vlottende schulden, terwijl het eigen vermogen per saldo nagenoeg gelijk gebleven is.

Kengetallen	Provincie Flevoland		Landelijk	
	2018	2017	2018*	2017
Netto schuldquote	-70%	-63%	-91,5%	-106,5%
Netto schuldquote gecorrigeerd	-87%	-82%	-129,7%	-130,6%
Solvabiliteit	71%	78%	67,1%	69,9%
Grondexploitaties	0%	0%	4,1%	3,9%
Structurele exploitatieruimte	3%	1%	5,7%	14,8%

* op basis van de begroting 2018

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

Oordeel
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
Interne beheersing
Fraude(risico)

Ontwikkelingen voor uw organisatie

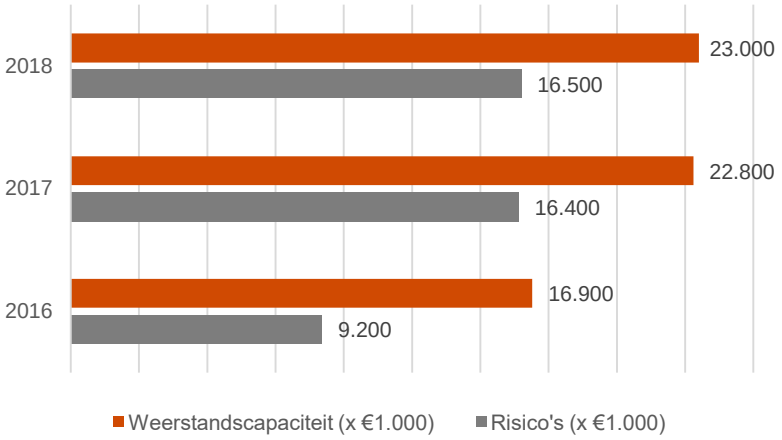
Bijlagen

Het weerstandsvermogen is licht gestegen ten opzichte van voorgaand jaar, daarnaast is het risicoprofiel licht gestegen

Risico's:
Het actief toepassen van risicomanagement draagt bij aan het lerend vermogen (risico's worden sneller geïdentificeerd en beter ingeschat) en maakt ook dat er meer aandacht wordt besteed aan het beheersbaar maken en houden van risico's. Deze ontwikkelingen kunnen zowel een opwaarts als een neerwaarts effect hebben op de hoogte van het risicoprofiel.

Weerstandsvermogen:
De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.

Vergeleken met 2017 is het risicoprofiel per saldo licht gestegen (€ 0,1 mln.). De weerstandsratio is (afgerond) echter gelijk gebleven (1,4) en ligt daarmee binnen de door Provinciale Staten vastgestelde bandbreedte van 1,1 tot 2,0 (nota Reserves en voorzieningen 2015-2019).

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

Oordeel
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
Interne beheersing
Fraude(risico)

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

De bezoldiging van uw topfunctionarissen is juist verantwoord in de WNT-bijlage

Als onderdeel van onze controle hebben wij de naleving van de Wet Normering Topinkomens (WNT) gecontroleerd. Uit onze controle blijken geen bevindingen. Op grond van de wet zijn de griffier en de provinciesecretaris aangewezen aan topfunctionaris. Hun bezoldiging is juist en volledig verantwoord in de bijlage WNT in uw jaarstukken.

Wilt u meer weten over de WNT? Kijkt u dan op: https://www.topinkomens.nl

Bijlage Wet Normering Topinkomens (WNT)	
	U heeft twee topfunctionarissen verantwoord in de jaarrekening 2018
	Alle topfunctionarissen zijn in loondienst. Gedurende het jaar hebben er geen wijzigingen in topfunctionarissen plaatsgevonden
	U heeft in 2018 geen ontslag-vergoedingen boven de WNT-grens uitgekeerd

Controleverklaring bevat paragraaf inzake overige aangelegenheden inzake anticumulatie-bepaling WNT

Met ingang van 2018 gelden nieuwe WNT-regels voor de samenloop van topfuncties bij verschillende WNT-instellingen. Deze anticumulatiebepalingen regelen dat de som van de bezoldigingen van iemand die uitvoerende topfuncties uitoefent bij meerdere rechtspersonen of instellingen, niet hoger mag zijn dan het van toepassing zijnde bezoldigingsmaximum. In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij geen controle uitgevoerd op de naleving van deze anticumulatiebepalingen. Dit hebben wij in onze controleverklaring bij uw jaarrekening in een paragraaf inzake overige aangelegenheden tot uitdrukking gebracht.

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

Oordeel
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
Interne beheersing
Fraude(risico)

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

Interne beheersing is van goed niveau

Onze bevindingen omtrent uw interne controleomgeving hebben wij verwoord in onze management letter van 11 december 2018. De provincie Flevoland heeft op adequate wijze opvolging gegeven aan de belangrijkste interim-bevindingen.

Wij zijn van mening dat de volwassenheid van de interne beheersing past bij de omvang van de organisatie. De financiële basis/beheersing is hierbij blijvend goed te noemen. Flevoland werkt proactief aan het verder ontwikkelen van de interne beheersing. Een onderdeel hiervan zijn de interne controles die binnen de Provincie worden uitgevoerd. Deze zijn op een blijvend goed niveau.

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

Oordeel
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
Interne beheersing
Fraude(risico)

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

ITGC's kunnen worden aangescherpt om de interne beheersing verder te verbeteren

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole 2018 hebben wij IT-audit werkzaamheden uitgevoerd om zekerheid te verkrijgen aangaande de IT General Controls (ITGC's). Als onderdeel van de Rapportage van Interim-bevindingen hebben wij u uitgebreid geïnformeerd over de aandachtspunten met betrekking tot de ITGC's. Aanvullend hebben wij u geïnformeerd over het belang van informatiebeveiliging en privacy en de mogelijke impact van Cloud oplossingen. Met betrekking tot onze update werkzaamheden hebben wij geen significante nieuwe constateringen gedaan in vergelijking met de uitgevoerde interim werkzaamheden. Aangaande de bevinding dat binnen de applicatie Coda functioneel beheerders onder een andere gebruiker kunnen inloggen hebben wij vastgesteld dat logging is geactiveerd vanaf november 2018 (deze logging was eerder niet beschikbaar). Uit de logging blijkt dat deze functionaliteit wordt gebruikt. Wij hebben echter vastgesteld dat dit niet heeft geleid tot onrechtmatige financiële boekingen. Wij bevelen aan om deze logging periodiek te controleren zodat oneigenlijk gebruik van de functionaliteit wordt gedetecteerd. Aanvullend hebben wij de Coda upgrade naar versie 14 beoordeeld, hieruit zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen. Verder hebben wij vastgesteld dat diverse ITGC's (generieke beheer accounts, aanscherpen autorisatiebeheerproces) nog aandacht verdienen en kunnen worden aangescherpt om de interne beheersing verder te verbeteren.

Kwaliteit financieel afsluitingsproces is van goed niveau.

Het proces rondom het financieel afsluitingsproces is van goed niveau. De provincie heeft ons in een vroegtijdig stadium voorzien van een kwalitatief goede jaarrekening. Daarnaast was de oplevering van de diverse specificaties conform de gemaakte afspraken waarbij ook de kwaliteit van deze specificaties van goed niveau waren. De samenwerking gedurende het controleproces hebben wij als prettig ervaren. Dit is gebleken uit de snelle opvolging van vragen en de constructieve houding bij discussiepunten.

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

Oordeel
Jaarverslag
Jaarrekening
WNT
Interne beheersing
Fraude(risico)

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

Geen (vermoeden van) fraude, beheersing frauderisico's krijgt voldoende aandacht

Tijdens onze controle van de jaarrekening 2018 zijn geen aanwijzingen voor fraude aan het licht gekomen. Op basis van onze frauderisicobeoordeling hebben wij de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd:

- Risicoanalyse per proces waarin de drie kenmerken van fraude: rationalisatie, druk en gelegenheid zijn afgezet tegen de kans en de impact.
- Frauderisico besproken met Commissie Bestuur, het college van Gedeputeerde Staten, directie en VIC.
- We hebben beoordeeld of nevenfuncties van het college en de directie aanleiding gaven tot een verhoogd risico.
- We hebben beoordeeld of er signalen zijn voor een verhoogd risico op fraude vanuit notulen, persberichten en andere (openbare) publicaties.
- Wij hebben ongebruikelijke boekingen (boekingen buiten het normale proces om) in uw administratie gecontroleerd.
- Jaarlijks wordt in het kader van onvoorspelbaarheid een proces/transactie nader geanalyseerd. Dit jaar hebben wij aandacht besteed aan het gunningstraject bij diverse infrastructurele projecten.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn geen bijzonderheden voorgekomen.

Beheersing van frauderisico's krijgt voldoende aandacht

Wij hebben naast onze eigen werkzaamheden tevens beoordeeld in hoeverre het frauderisico intern beheerst wordt. De uitkomsten zijn onderstaand opgenomen:

Aspect	Oordeel
Bewustzijn	Gedurende de gesprekken met diverse functionarissen binnen de provincie hebben wij opgemerkt dat het bewustzijn inzake fraude en fraudepreventie maatregelen aanwezig is.
Risicoanalyse	De provincie heeft geen specifieke frauderisico analyse opgesteld. Wel voert de provincie diverse preventieve analyses uit ten aanzien van het onderkennen van mogelijke frauderisico's. Een voorbeeld hiervan is het bijhouden van lijsten met 'kwetsbare' functies.
Preventieve maatregelen	Er zijn voldoende interne beheersmaatregelen getroffen om fraude te voorkomen. Waaronder een gedragscode ambtelijke integriteit.
Detectieve maatregelen (controle door de VIC)	Daarnaast voert de VIC diverse controles uit om het frauderisico verder te mitigeren

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Vooruitblik ontwikkelingen

Rechtmatigheidsverantwoording

Bijlagen

Vooruitblik ontwikkelingen voor provincie Flevoland

We hebben belangrijke ontwikkelingen in wet- en regelgeving met de organisatie en Commissie Bestuur / Staten besproken. Via onze rapportages brengen wij u onze observaties en aanbevelingen over status en voorgang die u treft ten aanzien van deze ontwikkelingen.

Uw onderhoudsrichtlijn voldoet aan de nieuwe BBV regelgeving 2019

In 2019 zijn de nieuwe onderhoudsbepalingen uit de nieuwe notitie materiële vaste activa van de commissie BBV van kracht gegaan. Het vaststellen van onderhoudsrichtlijnen met het gewenste kwaliteitsniveau is voor alle ingestelde onderhoudsvoorzieningen reeds bepaald. De provincie heeft hiermee tijdig voldaan aan de nieuwe BBV-bepalingen.

Onderhoud vastgoed BBV

U zet eerste stappen in Rechtmatigheidsverantwoording

In de meicirculaire 2018 is aangekondigd dat het college met ingang van 2021 een rechtmatigheidsverantwoording af dient te geven. De exacte invulling wordt stap voor stap meer duidelijk, hoewel de landelijke berichtgeving nog steeds alle kanten op gaat.

Naar verwachting zal het college zich alleen over de financiële rechtmatigheid van transacties aan de Staten dienen te verantwoorden. Omdat u reeds een verbijzonderde interne controle uitvoert op de financiële rechtmatigheid zal de impact op uw organisatie dan beperkt zijn. Inhoudelijk verandert er in die zin weinig; in het proces betekent dit dat het college zelf een oordeel moet vormen over de bevindingen.

Inmiddels heeft de provincie zelf ambtelijk het initiatief genomen om in IPO-verband in overleg te treden om te komen tot een gezamenlijk standpunt.
Wij spreken onze complimenten uit richting de organisatie voor het initiatief dat de VIC hierin heeft genomen.

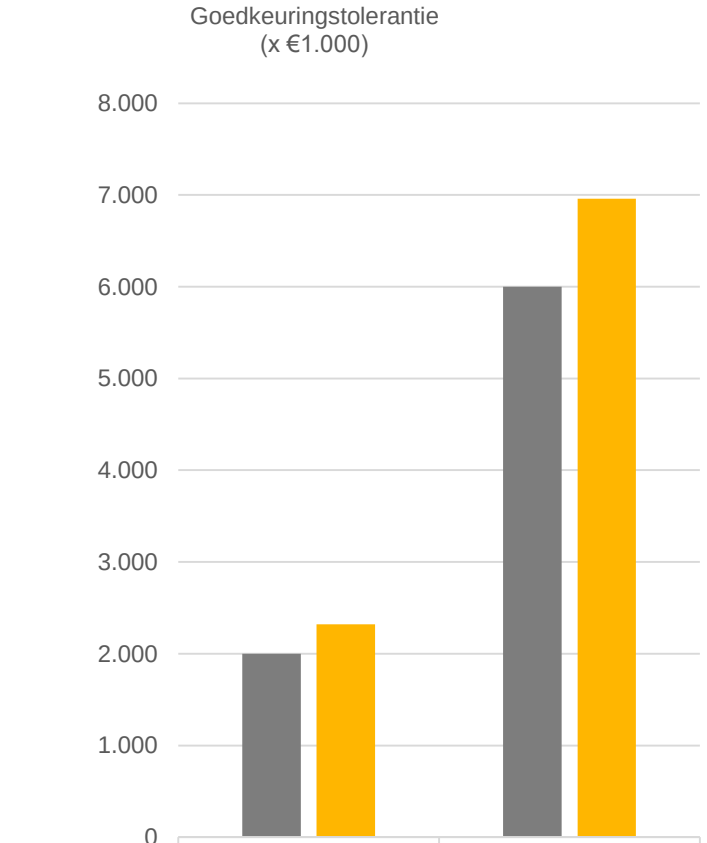

De materialiteit is gedurende de controle toegenomen

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door het toepassen van materialiteit. Het begrip ‘materieel’ wordt toegelicht in de paragraaf ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’ in onze controleverklaring.

In het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) zijn de goedkeuringstoleranties bepaald die de accountant ten behoeve van de oordeelsvorming over de jaarrekening van de provincie hanteert. De grondslag voor het bepalen van deze toleranties betreft de totale werkelijke kosten van de provincie, inclusief de toevoegingen aan de bestemmingsreserves.

In ons controleplan hebben wij een materialiteit vastgesteld van € 2,0 miljoen. Materialiteit wordt echter geactualiseerd op basis van de feitelijke financiële gegevens en wijzigingen in uw organisatie en omgeving gedurende het hele jaar. Aangezien de werkelijke lasten, inclusief dotaties aan de bestemmingsreserves, hoger zijn dan in het ontwerp programmabegroting op basis waarvan wij onze initiële materialiteit hebben berekend, heeft er op basis van de wettelijke uitgangspunten een verhoging plaatsgevonden naar € 2,32 miljoen.

	Fouten	Onzekerheden
Controleplan	2.000	6.000
Jaarrekening	2.320	6.960

Belangrijkste boodschappen

Oordeel bij de jaarrekening

Ontwikkelingen voor uw organisatie

Bijlagen

Materialiteit

Communicatie

Overige bijlagen

Update over onze communicatie met u

Als PwC vinden wij het van belang om u te laten zien op welke wijze wij de belangrijkste voorwaarden en aandachtspunten van de controle hebben gerapporteerd. Deze hebben we opgenomen in onderstaande tabel.

Vereiste communicatie grond van controlestandaarden	Controleplan	Rapportage interim-bevindingen	Accountants-verslag
Mededeling over de verantwoordelijkheden van de accountant.	●		
Bevestiging van de onafhankelijkheid van PwC	●		●
Eventuele significante tekortkomingen in de interne controle.		●	●
Eventuele ontdekte of vermoede fraude		●	●
Niet-naleven van wet- en regelgeving			●
Schriftelijke bevestigingen gevraagd van het management.			●
Alle zaken die van invloed zijn op de vorm en inhoud van de controleverklaring.			●
Standpunt van de accountant over belangrijke kwalitatieve aspecten van de verslaggeving door het college			●
Rapporteren over significante moeilijkheden, aangelegenheden en overige zaken die van belang zijn voor het toezicht op de financiële verslaggevingsproces			●
Niet gecorrigeerde afwijkingen			●
Significante aangelegenheden die naar voren komen tijdens de controle in verband met verbonden partijen van de entiteit.			●
Beschrijving van de reikwijdte en timing van de controle, waaronder significante risico's.	●		●

Bijlage: Onze onafhankelijkheid is gewaarborgd

Wij hebben geen opdrachten uitgevoerd die onze onafhankelijkheid bedreigen

Wij hebben onze naleving van externe standaarden, het wereldwijde onafhankelijkheidsbeleid van PwC en het onafhankelijkheidsafspraken met provincie Flevoland met betrekking tot onze dienstverlening in 2018 bewaakt en bevestigen dat we aan deze onafhankelijkheids-vereisten hebben voldaan en voldoen.

Gedurende het jaar hebben wij de volgende extra opdracht verricht :

- Controle subidieverantwoording Ontsluitingsweg

Overzicht van de bestede uren door het controleteam

De controle van de jaarrekening vereist voldoende tijd en aandacht van teamleden van het juiste niveau voor gegevensgerichte werkzaamheden, beoordeling en begeleiding. Voor onze controle van het boekjaar 2018 hebben wij de volgende uren besteed, inclusief uren voor planning en tussentijdse activiteiten:

Functieniveau	Totaal aantal uren		%
	Gepland	Werkelijk*	
Partner/director	40	41	6
(Senior) manager	100	105	14
Overige medewerkers	540	580	80
Totaal	680	726	100

**Dit is onze beste schatting op basis van uren*

Bijlage: Overzicht van gecorrigeerde fouten

#	Omschrijving	Jaarrekeningpost	Programmarekening		Balans	
			Debet € ’000	Credit € ’000	Debet € ’000	Credit € ’000
1	Een factuur van € 691.000 werd verantwoord als overlopend passief, terwijl deze factuur reeds in 2018 ontvangen was. Deze dient derhalve te worden verantwoord als overige schuld(looftijd <1 jaar)	Overlopende passiva				-691
		Netto-vlottende schulden looptijd < 1 jaar				691
Effect op het rekeningresultaat na bestemming			0	0	0	0

Bijlage: Overzicht van ongecorrigeerde fouten / onzekerheden

#	Omschrijving	Jaarrekeningpost	Programmarekening		Balans	
			Debet € ’000	Credit € ’000	Debet € ’000	Credit € ’000
1	Onzekerheid: vordering inzake milieuschade Schokkeringweg. Wij hebben niet voldoende en geschikte controleinformatie kunnen ontvangen omtrent de waardering van deze vordering. Derhalve het totaalbedrag van deze vordering als onzekerheid meegenomen	Overige vordering (onzekerheid, getrouwheid + rechtmatigheid)				791
		Resultaat (onzekerheid, getrouwheid + rechtmatigheid)	791			
2	Drie onrechtmatigheden geconstateerd. Een drietal inhuuropdrachten zijn niet conform de Europese Aanbestedingsrichtlijnen aanbesteed. De waarde van de totale opdrachten is als onrechtmatigheid in onze oordeelsvorming meegenomen. Dit betreft € 794.000,-	GEEN, 794.000 rechtmatigheidsimpact		794-794		
Effect op het rekeningresultaat na bestemming			791	0	0	791